

ELŐFIZETÉSI ÁRAR:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 »
 Helyben báshoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 »
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 »

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hetfő és
 ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 2.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatásáért
 vagy megőrzéséért nem vállal felelősséget.

Előzetesek és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, október 27.

A püspöki kinevezések.

(—a.) A magyarországi katolikus egyháznak igazi örömnepet hozott a mai hivatalos lap legfelsőbb kézírata, mely az elárvult püspöki székekbe új főpásztorokat ültet.

Az apostoli királynak apostoli szive diktálta ezeket a kinevezési kéziratokat, melyek nemcsak az új főpásztorok egyházmegyéiben gyújtanak örömtüzet a lelkekben, hanem visszhangot keltenek, szerte az országban mindenfelé.

Mikor először hirt ment ennek a kinevezésnek, örvendtek ugyan az emberek, de kétkedve fogadták a legtöbb helyen.

Vajjon miért?

A letűnt liberális aera alatt a kormány az egyházi kinevezéseknél igen sok esetben nem a buzgó apostoli szellemet, nem az egyházi érdemeket kereste. A főpapi stallumokat politikai szolgálatok jutalmául tekintette.

Ezért történt meg aztán nem egyszer, hogy a római kuria kénytelen volt a kormány jelöltjei ellen egyházi szempontból kifogást emelni. Sőt oly könnyelműek voltak e tekintetben a szabadelvű kormányok, hogy alkalmatlan jelöltjeik forszírozásával igen nehéz helyzetbe hozták az apostoli királyt, aki főkegyuri jogát (mely tulajdonképpen személyi jog jellegével bír) alkotmányos módon, de egyúttal az egyházi kánonok szellemében akarta gyakorolni.

Elég csak a zágrábi esetre emlékezni vissza, amelynél semmi uton-módon sem tudta a kormány kieszközölni a kuria hozzájárulását.

A mostani püspöki kinevezések hírére éppen azért fogadták sok helyt kétkedve, mert nagyító üveggel sem lehet bennük politikai vonatkozást felfedezni.

Sajnos, hogy éppen az a kormány nyújt erre példát, amelyet nem tekint alkotmányosnak a nemzet; de tisztelettel érdemel érte, hogy volt bátorsága erre példát mutatni. Vajha követnék alkotmányos utódaik is, akkor szép idők következnek még a magyar katolikus egyházra.

Ugy értesülünk, hogy illetékes körökben kellemes meglepetést okozott az a körülmény, hogy évtizedek óta soha ily könnyen és gyorsan nem ment még a kurianál keresztül főpapi kinevezés, mint ez az öt együttes kinevezés. Meglehet győződve mindenki az országban, hogy a római kurian nem mulik a dolog ezután sem. Készséges örömmel járul mindig olyan főpapok kinevezéséhez, mint a most kinevezett főpásztorok.

Várossy Gyula az új kalocsai érsek, aki metropolitája lesz a váradi egyházmegyének is, eddig is disze, kiváló gyönyeg volt a magyar püspöki karnak.

Utódját Prohászka Ottokárt ismeri ez országban mindenki. Párját ritkító képzettségével, még inkább tüneményeszerű szónoki erejével lánggra lobbantotta a lelkesedés tüzeit a magyar katolikusok szívében s felébresztette a kath. öntudatot

országszerte, tudományos munkáiban pedig hathatós védelmet nyújtott hitünk igazai mellett a modern áltudomány területen támadásai ellen.

Mayer Bélának az új szatmári püspöknek buzgóságát és szép tehetségeit ismerjük a kath. nagygyűlésekről, de ismerik még jobban eddigi otthonában a kalocsai egyházmegyében, melynek egy év óta kormányzója, káptalani helynöke.

Sipeki Balás Lajos, néhai Schusztér püspök mellett tanulta az egyházmegyei kormányzás ügyét.

Zichy Gyula gróf, Pécs püspöke, a püspöki kar Benjámija pedig, mint XIII. Leo és X. Pius pápák szolgálattevő titkos kamarása szerzett nagy érdemeket, de egyúttal sok szolgálatot tett hazájának, az örök városban megfordult honfitársainak.

A magyar katolikus világ őszinte örömmel fogadja az új főpásztorok kinevezését s amikor őket hódolattal üdvözli, óhajtja, hogy váljon valóra az a sok szép remény, mit új működésükhöz fűznek.

Sokat beszélünk és írunk egy évtized óta a magyar katolicizmus renaissance-áról. Mi jól tudjuk és valljuk, hogy ez a renaissance csak az apostoli buzgóságú főpásztorok keze nyomán indult meg. Most egyszerre öt egyházmegyében az ország egy negyedében indul meg ez az apostoli munka: fakadjon áldás nyomában!

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Margit.

Írta: Kovács Lajos.

Rólad írok.

Nem is tudom, miért remeg úgy a tollam, hiszen minden betű csak téged dicsőíthet, minden gondolatom a te szeplőtelen neved foglalhatja dalba... Mégis valami fojtó, keserű zsibbadás nyomja a keblemet, képzeletem a jövőben szárnyal, tépődés kinez s aggodalom száll meg: kacagó vagy könnyező dal szólna leghivebben rólad?!

Főnséges szép homlokodon felváltja-e mámorító myrtus a tündöklő hóféhér lilium-koszorút? Megnyílik-e imádságos vágyainknak a szentély, az oltár?!

Korán léptem az élet forgatagába; levélhullás idején, de verőfényes nap volt. Artatlan vágyakat őrizett a keblen. Melegséggel közeledtem s kerestem az ismeretséget. A békés, sendes társadalom közé vegyültem s őszinte

rakonszenvem karolta át azt a kis világot, a melyben mozogtam.

... Téged akkor messze, kies tájon kedves rokon szeretet melengtetett, pedig itthon olyan üres volt az édes szülői puha fészek...

És haza röpültél...

Ünnep volt... Ketten voltatok és jötetek az Isten-háza felé.

A nap eszeveszetten pazarkodott, hevitett, forralt s lehelte a tüzet.

... Falat, piczi hugoskádát, azt a parányi kis Rigót röktön felismertem... Édes forróság csapta meg a keblemet, meggyuladt a vérem...

Szemérmes pir festett rózsát halavány arczodra s észbontóan tündökölt az a mélytűzű szempár... Hosszu, hollófényű hajad ragyogó, ébensötét koszorút font hamvas, érintetlen homlokod közé s áradó báj sugározott törékeny, karcsu termeteden...

Elragadó voltál, mint a habrózsákból kilebentő bűvös-bájos tündér, vagy a tulvilágból ideszállott szentélybeli őrangyala annak a kis morzsányi léleknek... Vezetted az Isten felé...

Megittasított e kettős gyönyör. Lábam legyökeresedett s elumlóban voltam, mikor az a kis arasznyi gyermek töled hozzám futott. Zavaromban hadartam valamit, majd szótlánul vezetünk egy tiszta gyermeket föl az Isten elé!

... Ártatlanságod illett a Szentegyházba s kedledben kigyult az égi szikra s imába merültél... Mögötted vontam meg magam, s talám egyet imádkozánk, mert lázas érzés szállt meg, s mintha összefonódott volna a lelkünk...

... És azontul kísért a verőfény, a virág-illat, a madárdall s mámorossá tették, közleledbe vágytam.

Tekintetem megcsodálta szép arczodat s a szívembe lopta. Képed, az az álmodozó halavány leány-arc a szívembe vésődött éjsötét szemednek vágyakozást, káprázatos álmokat sóvárgó mélyeséget pillantásai adták szívem minden, lüktetését...

Édes, bus percek, ábrándos órák folyása féltárták lelked ékes kincseit, felismertem mivoltodat s nőttön nőtt a vágyam te éretted, te utánad...

LEBOVITS és WEISZ angol divat férfiszabó cég

keztek, a mely raktár dús választékban a nagyérdemű közönség rendelkezésére áll. Előnyös ruhabérel-táblázattal a cég szívesen szolgál, a legjobb kiszolgálásról pedig a cég eddigi jó hírneve is kezkesedik. — A m. t. vevőink és a t. közönség további pártfogását tisztelettel kéri

Lebovits és Weisz angol divat férfiszabó cég NAGYVÁRAD, Fő-utca, zárda-épület. — Városi és vidéki telefon sz. 151.

A királyi kézirat.

Vallás- és közoktatásügyi magyar miniszterem előterjesztésére dr. *Városvy Gyula* székesfejérvári püspököt kalocsai érsekké; — *Balás Lajos* pápai praelatus, címzetes apátot, váci kanonokot rozsnyói püspökké; — dr. *Mayer Béla* bosoni vál. püspököt, kalocsai káptalani helynököt és kanonokot szatmári püspökké; — dr. *Prohászka Ottokár* nyilván. rendes egyetemi tanárt, esztergomi főegyházmegyei áldozópapot székesfejérvári püspökké; — gróf *Zichy Gyula* Bulcs melletti szent Mártonról nevezett cz. apátot, pápai kamarást pécsi püspökké kinevezem.

Kelt Bécsben, 1905. évi október hó 17-én.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

Lukács Görög s. k.

A főpásztorok életrajza.

Veszprémi *Városvy Gyula* dr. 1849. aug. 13-án született Zomborban, ahol atyja előkelő szerepet vitt. A gimnáziumot Kalocsán végezte, ahol akkor kegyesrendiek tanítottak; később, *Kunszt József* érsek alatt, a Jézus-társaság atyái vették át és *Városvy Gyula* egyik legkiválóbb növendéke lett az országos hírv. tanintézetnek. Tehetségét és szorgalmas tanulását eredményezte a nagyközönség előtt is bemutatta, midőn egy nyilvános vitaközös alkalmával, melyen *Kunszt érsek* is megjelent, fényes hatással tárgyalta a kitűzött tételeket. A pápi pályára lépve, érseke felküldte őt a központi papnevelő intézetbe Budapestre. Még teológus korában két hittudományi szigorlatot tett. Főszentelése már *Haynald Lajos* bíboros érseksége alatt történt 1870. július 26-án. *Haynald Lajos* jeles emberismeretével hamar észrevette az ifjú pap nagyraihivatottságát. Csak rövid ideig hagyta káplánnak Csonoplán s fölküldötte magasabb kiképzés végett Bécsbe az *Augustineumba*. A bécsi egyetemen tette le még két hátralévő szigorlatát s 1878-ban theologiai doktorrá avatták.

Bécsből visszatérve, *Haynald érsek* magához vette az érseki udvarba, ahol kevés megszakítással mindaddig maradt, amíg Budapestre nem jött a központi papnevelő-intézet kormányzójának.

1886-ban a kalocsai kis szeminárium kormányzója, ugyanakkor az egyháztörténelem és egyházjog tanára, még ugyanaz évben a nagyobb szeminárium kormányzója lett, 1882-ben érseke előterjesztésére kanonokká nevezte ki a király s mint a kalocsai káptalan tagja, 1889-ben a bábolnai apáti címet kapta kitüntetésül. *Haynald Lajos* bíboros 1891-ben meghalván, utóda *Császka György* szepesi püspök lett, aki oldalkanonoknak *Városvy Gyulát* vette maga mellé. Hat évig működött itt, mikor a király a központi szeminárium kormányzójává nevezte ki. E minden tekintetben szerencsés választásnak méltán örülhetett a jeles papnevelő intézet. Állandó nemes munkával, zajtalan, de annál tartósabb érdemekkel szolgált rá arra a kitüntetésre is, hogy kormányzói hivatalának első évében XIII. *Leo* pápa praelátusává emelte.

A király 1901. november 1-én nevezte ki *székesfejérvári* püspökké s a hivatalos lap november 6-iki száma már közölte a püspöki kinevezést. *Városvy Császka György* volt kalocsai érsek 1902. január 19-én szentelte püspökké a budapesti egyetem templomában. A főszentelési aktusnál *Majorossy János* és *Kohl Medárd* dr. püspökök, mint konsekrátorok asszisztáltak. *Városvy* a székesfejérvári püspöki széke 1902. márczius 9-én iktatták be nagy ünnepek között.

A székesfejérvári püspöki székekben rövid három esztendő töltött, amely idő alatt a nagy *Steiner* nyomdokain haladt az alkotásban és tevékenységben. Egyházmegyéjét bérmentésen szorgalmasan látogatta, papjaival, híveivel szívesen, gyakorta érintkezett, hogy egyházmegyéjét minél alaposabban megismerhesse. Sokat tett a katolikus iskolaügy érdekében. A politikával aránylag keveset foglalkozott ugyan, ami azonban éppen nem jelenté azt, mintha a közéleti tevékenység alól kivonta volna magát ott, ahol a keresztény Magyarország érdekei megkivánták. Kimagasló bizonyítéka ennek nemes fáradozása katolikus nagygyűléseinken. A legényegyletek szövetségeinek díszelnöke. Az ifjúság vallásos nevelésének ügyét különös gonddal hordozta szíven. Főként a Mária-kongregációk hathatós istápolása útján. Legutóbb a Keresztény Szociális Egyesületek Országos Szövetsége fővédnökévé választotta. Az amerikai magyar katolikusok lelki gondozásával törődött, udvarában több amerikai pap tanulgatta a magyar nyelvet.

Az irodalommal is foglalkozott. Mint a központi papnevelő intézet kormányzója, szorgalmas munkása volt az egyháztörténelmi iro-

dalomnak, amelyet már Kalocsán is művelt. Nemcsak folyóiratokban, hanem önálló dolgozataiban is értékes tanulmányokkal gyarapította egyháztörténelmi irodalmunkat. A kalocsai schematizmusban is több értekezés jelent meg, melyekkel magasra emelte a schematizmusok megszokott névtári színvonalát s buzdító pédat adott nem egy egyházmegyének a történelmi schematizmusok kiadására. Különösen az *Asztrik érsek* személyének kutatásával tárt föl új nyomokat s ezzel a kérdéssel egész történelmi vitairódmalmat teremtett. Megírta *A katolikus iskolaügy Magyarországon* című két kötetes művét.

Modora megnyerő, kedves, nyájas. Különösen kedves emlékei fűződnek egyéniségéhez azon magyar papoknak, akik az ő előjárósága idején voltak növendékei a budapesti központi papnevelőnek.

A kalocsai érsek diszes, hosszú sorozatában mindenestre otthonosan fogja magát érezni, miután a kalocsai egyházmegye területén született, benne mint pap különböző hivatalokban áldásos tevékenységet fejtett ki s a hatalmas kiterjedésű érsekség kormányzatába egykori kedves érseke, *Császka György* oldalán, mint annak oldalkanonokja alapos betekintést nyerhetett.

*

Sipkei *Balás Lajos* született 1855. augusztus 20-án Bacsán, Nógrád vármegyében, nemes szülőktől. Iskoláit Vácra végezte. Majd a váci egyházmegyei növendékpapok közé felvételt, tovább tanulmányait Kassán és Vácra végezte kitűnő sikerrel. 1879. július 7-én pappá szenteltetve, Lőrincziben, Hatvanban és Csongrádon káplánkodott. 1882-ben Vácra szolgáltotta őt püspöke, hol mint karkáplán és a legényegylet alelnöke fejtett ki buzgó tevékenységet egyházi, mint társadalmi téren.

Odaadó szorgalma, kitűnő képzettsége és fényes tehetsége csakhamar felkeltette az akkori püspököknek, *Peilster Antal* Józsefnek figyelmét, ki őt 1885-ben udvarába rendelte, mint püspöki szertartót és iktatót. Széleskörű ismeretei, lan-kadatlan szorgalma s példás hűsége folytán csakhamar szentségi jegyzővé és levéltárossá lépett elő. Majd 1889-ben püspöki titkárrá. Ekkor már régen *Schuster Konstantin* püspök kormányozta a váci egyházmegyét, ki ismert szigorával és pontosságával ugyancsak kipróbálta udvari papjainak valódi rátermettségét. S hogy *Balás Lajos*ban csakugyan megtalálta mindazon jó tulajdonokat, melyek az egyházkormányzás kényes és nehéz munkájában megkivántatnak, bizonyítja az a körülmény, hogy 1895-ben Ba-

És hajoltál felém . . .

A nap szunyókélt, szenderegni látszott. Sugarai pedig annál szabadabban pajzánkódtak, csintalankódtak. Szellő legyezgette a virágok szirmait az aranyos sugarak meg egyre csókolgatták s a szines pilléket is oda csalogatták.

Csalogány csotogott a bokor zugában, kakuk szava hallott a hegyoldal berkében.

Széna-illat imbolygott a réten s lágy fuvalat gyűrte a hegyre fölfelé.

Balzsamos volt a lég, andalító, mámorba ringató. Engem meg is ejtett, elmerengve haladtam a hegyi ösvényen a szőlők felé.

. . . Ott találtalak a szirmoktól ékes, zöld bársony pázsitom. — Talán rám gondoltál, mert fájt mikor felriasztottalak az álmadozó némaságból . . . Édes anyuskád is mentegette zavarodat . . . én pedig jól láttam . . .

Mezei virágokat csokorba kötöttünk, majd meg koszoruba fontunk s illett az arcodhoz, fekete hajodhoz . . . s tudom is én, kéz a kézbe tévedt, amint leültünk egy lombos öreg fa aljába. A szellő simogatott, szeretgetett, a sugarak aranyos ruhában tündér-tánczot jártak, a pillék meg tovább csókolgatták a szemérmes szirmokat.

És a vén fa lombja is összebujt, suttogott valamit, azután meg mintha körénk hajolt volna és suttogott tovább mesebeli altató dalt . . .

. . . Szavunk sem volt, csak ábrándos tekintetünk beszélt, nyiladozó és soha nem muló édes boldogságról . . . És mert önfeledten szép

szemedbe néztem, szenvedélylyel hajolt karom forró ölelésre s ajkadra tapadt az ajkam hosszsan, s forrón . . .

. . . És azután hány álmatlan éjszakán át jöttek álmaid, csakugy mint nekem s elmerengve hallgattad szived lázas lüktetését, csakugy mint én?!

És nem csitítottam szívem heves dobogását soha. Hittém: te sem! Pedig hánszor markolta át hitvány kéz remegő keblünket, hogy véresre tépje s örökre elszakaszsa, hánszor integetett csábos pihenésre a vég, az elmulás?!

Sokszor, nagyon sokszor? . . . De fölemelt a tiszta imádság s titkon ápolt remény, az odaadó hűség.

Mégis, ha pillanatra bár megrendült bennem a hitem s üresnek véltem az életet. Majd meg úgy éreztem: ide köt még a te üdvöd, a te boldogságod. És jártam az után boldogságodat, üdvödet kerestem, titkon, ne érjen egy gunyos szó, ne kaczagjon s ne szánjon senki . . .

Belesírtam neved a kihalt éjszakába s s imádságom mindenik sorába. Csak a siránkozó szellő, csak a csillagtalan éjjel foghatták fel sóhajtásaimat: Margit! ah, Margit! vonaglott az ajkam már a neved alatt: hivtalak s hiába . . .

Az ősz indult örök pihenőre: sebem takar-gatva, belestem hozzád, s hosszú, beomló szirmu fehér ősz rózsákból épen koszorut fontál és ugy

hagytalak ott bucsuzatlanul . . . bujva mentem, nap nyugatra, messze, idegenbe . . .

. . . És sokára földerült egy hajnal. Pelyhes báránny-felhők tüntek fel keleten s mint hótiszta galambok, a vajdó béke előhírnökei uszáltak az ébredő nap közt. Fodraikat majd megaranyozta a várvavárt első sugár. Zsenge rügy feslett az ágon; a csicsérgő madár egyengette kóczos, kicsi fészket . . . Langyos szellő támadt napkeletről s lelkendezve nyargalt az üdvöt adó hírrel . . .

És csakugyan jött egy levél. Hótehér papiron hanyagul szántva a fekete barázdák s az ismerős írás, atyád vonásai, alig egy-két sorban fályolt takar a multra és — megnyitja az édent . . .

A dermesztő, fagyos téli napnak sápadt a fénye, mosolya gyöngye, de mégis sugár . . . és máris a közelgő tavasz kísért, mikor a virág virággal a rügy pedig bontakozik . . .

Vagy tán hervadó szívnek merész álom ez, mert rálehel a vég, az enyészet, s jobb nekem a temetőben?!

. . . Én nem tudom! Csak azt tudom, hogy az imádságom erősebb most, a te nagy hűségedet csak most érzem igazán . . .

Tehát csak fond azt a koszorut, virága legyen balzsamos myrtus és hótiszta őszirózsa, minden szirma beszédes lesz majd, vagy a tündöklő oltár előtt, vagy a legcsöndesebb — temetésen . . .

lás Lajost székesegyházi kanonokká, saját oldal-kanonokjává és egyházmegyei irodaigazgatóvá nevezte ki.

Ez időtől fogva teljes férfierejét és legjobb tudását lankadatlanul arra szentelte, hogy püspökének az egyházi kormányzásban leg-hathatósabb segítőtje legyen; s kivált miután 1898-ban a királyi kegy őt az apáti czimmal is kitüntette, agg főpásztor oldalán az egyház-megye vezetésében általánosan elismert kitűnő szolgálatokat teljesített.

Schuster Konstantin püspök 1899-ben elhalálozván, a székesegyház alatt, mint a káptalani helynök jobb keze s a püspökségi javaknak is kezelője, szünet nélkül azon működött, hogy úgy az egyházi fegyelem fentartása, mint a püspöki javaknak gondos kezelése által az új püspök részére a legkedvezőbb talajt készítse elő.

Midőn gróf Csáky Károly lett 1890-ben váci püspök, nagyon is tudta méltányolni Balás Lajosnak érdemeit, mert nem csupán megtartotta őt oldalkanonokjának és irodaigazgatójának, hanem 1904-ben a római pápától a pápai praelatusi czimet is megszerezte számára. Sőt lankadatlanul kifejtett egyház-kormányzati működése mellett az 1904—1905. tanévben a püspöki papnevelde kormányzatát is vezette, mint prorektor.

Ha mindezekhez hozzávesszük, hogy áldozatkészségének is számos szép tanujelét adta, a többi között a váci szeminárium és az ugyanottani siketnéma intézet javára tett tekintélyes alapítványával s hogy nyájas modora és előkelő társadalmi műveltsége folytán úgy az egyházmegyében, mint Pestvármegyénél és Vác városában kifejtett hazafias és a közjót szolgáló működésével általános tiszteletet és szeretetet érdemelt ki magának, mindenki előtt világos, hogy a pápai és királyi kegy Balás Lajos személyében igen méltó tagot adott a magyar püspöki karnak.

*

Mayer Béla dr született Zomborban 1838. Pappá szentelték 1862-ben. Mint ujmisés áldozár Kulán, majd Rácz Militicsen működött. 1866. szentszéki jegyző és levéltárnok s egyúttal kalocsai hitoktató; 1870. Haynald érsek titkára, tanítóképző-intézeti tanár, majd szentszéki ülnök, 1873. zsinati vizsgáló, 1880. pápai tb. kamarás, egy évvel utóbb főszékesegyházi ifjabb mesterkanonok és főegyházmegyei főtanfelügyelő, majd zsinati előadóvá lett. Több ízben részesült kitüntetésben s elismerésben; így 1883. apát, 1888. bosoni választott püspök. 1891. káptalani helynök, egy évvel utóbb pedig a főkáptalan egyhangulag zsinati elnökké választotta. 1893. bácsi főesperes. 1894-ben bácsi prépost, 1897-ben örkanonok, 1901-ben bekebelezett hittudor, 1902-ben éneklő, 1903-ban olvasó kanonok, 1904-ben Majorossy János főszentelt püspök halála után, ennek helyén káptalani helynök. Kiváló érdemeket szerzett a katolikus tanügy terén. Elegáns szónok, rokonszenves előadó, akit a katolikus nagygyűlések résztvevői nem győztek eléggé dicsérni élvezetes, szép előadásaiért. A szatmári püspökök sorában ő a nyolczadik.

*

Prohászka Ottokár 1858 október 10-én született Nyitrán. Középiskoláit Losonczon, Nyitrán, Kalocsán és Esztergomban, a theológiát Rómában végezte. Pappá szentelték 1881. okt. 30. Esztergomi liceumi tanár, 1884. theol. tanár és 1890. egyúttal lelkiigazgató. 1904-ben tanárrá nevezték ki a budapesti egyetem hittudományi karán. Kiváló irodalmi munkáit fejtett ki. A legutóbb megszűnt Magyar Sion szerkesztője volt Munkái közül ismeretebbek: *Isten és a világ, XIII. Leó beszédei és levelei, Harcz a félszegség ellen, A keresztény bünbánat és bünbocsánat* (Horváth féle jutalommal kitüntetve), *Föld és ég, Diadalmas világnézet, Dominus Jesus*. Konferencia beszédei gyönyörűek. Mély mint tudás, ragyogó tollu író, a legkiválóbb magyar szónokok egyike. Nagyváradon is megfordult apostolkodásában, hol két alkalommal tartott előadást a

katholikus liceumban. Felejthetetlen napok ezek Nagyvárad katolikus társadalmára és hitéletére. Prohászka élete, működése az utóbbi évek folyamán nyitott könyv a magyar katolikus közéletben. Világító fáklya, amelynek nyomán ezernyi-ezeren haladnak.

*

Zichy Gyula gróf 1871-ben november hó 7-ikén született Nagy-Lángon Fejérmegyében. Gimnáziumi tanulmányait Kalkburgban a jezsuitáknál és Székesfehérvárott a ciszterciák gimnáziumában végezte, ugyan itt tett érettségét is 1891-ben.

Az értségi letétele után Innsbruckba került a szemináriumba, ahol egy évig filozófiát és négy évig dogmatikai kurzust hallgatott. A jezsuiták által vezetett szeminárium bennlakó növendéke volt öt éven keresztül. Az ötödik évben már mint presbyter.

Az innsbrucki szemináriumban, noha ő képviselte a magyar arisztokráciát, legszívesebben magyar polgári növendéktársai között tartózkodott s a magyar és lengyel növendékek között erős barátságot létesített megnyerő kedves modorával.

Pappá 1895. évi július 15-ikén szentelték és első szent misétét Nagy-Lángon július 16-án tartotta. 1896-tól kezdve rövid ideig volt káplán Budakeszin. 1897-től már egyházmegyei cenzor és XIII. Leó pápa kamarássá nevezte ki. Ugyanez évben tagja lesz Rómában az Academia dei Nobilinek (a nemesek akadémiája), 1900-ig az marad s 1901-től kezdve ő Szentsege a pápa szolgálattevő kamarása volt. 1902-ben nyerte el a Szent Mártonról nevezett Bulchi apátságot Solymosréve mellett.

Az új püspök Zichy Nepomuki János fia és két testvére van, az egyik Zichy János gróf országgyűlési képviselő, a néppárt volt elnöke, a másik testvére Zichy Béla gróf.

Nem jó az aszfaltozás.

Hónapok óta tartó erős munkával már eljutott a Hazai aszfalt ipar részvénytársaság annyira, hogy a Fő-utca uttestének burkolásával majdnem egészen kész.

Az utóbbi napok esőzései folytán azonban olyan nagyobb szabású bajokra jöttek rá, amelyek a legnagyobb konsternációt idézték elő mindenütt, ahol tudomást szereztek a felmerült bajokról. Pár hét óta láttuk, hogy a kész aszfalon itt-ott kisebb-nagyobb területeken újra burkolják, foldozzák az aszfaltot. A vasúthoz vezető uton pedig egész nagy területet kellett felbontani, mert a nedvesség behatásának nem képes ellentállani az új burkolat.

A baj onnét keletkezik, hogy a nedvesség a burkolat felületét apró pikkelyekben széttesíti s a kikezdett helyen a burkolat felületén tovább terjedő hézag keletkezik s a forgalomban ezek a helyek kigödrösödnek.

Köszeghy József városi főmérnök tegnap e tárgyban sürgős előterjesztést tett a tanácshoz, a melyben rámutat erre a kellemetlen dologra.

Részletesen foglalkozik a kérdéssel a főmérnök; kijelenti, hogy ez a kellemetlen, másutt nem tapasztalt baj az ő szakvéleményét, amelyet az itt követett aszfaltozási rendszerről előterjesztett, nem érinti, mivel nem a rendszerben van a hiba, hanem az okozta a bajt, hogy a munkálatokat nagyon siettették s a felhasznált homokanyagot nem választották meg elég gondossággal. Elegendő körözs-homok nem volt s ezért hegyi bányahomokot használtak. Valószínűleg ebben mélysértalom volt, amely az aszfaltban hidráttá változott.

Az aszfaltársaság kijelentette, hogy kész akár az egész Fő-utca uttestét újra burkolni, ha kitűnnék, hogy nem lesz a most végzett

munkálat megfelelő, s éppen ezért kérte, hogy ne is vegye azt át a város most, hanem csak a jövő évben. A homokot addig kémiai vizsgálat alá veszik.

A várost különben kár nem érheti, márcsak azért sem, mert 10 évig jótáll a társaság az aszfaltért s minden javítást ingyen végez míg a második 10 éven belül bizonyos összegért végzi a fenntartást.

Ennek daczára Köszeghy József városi főmérnök már most a legmesszebbmenő intézkedésekre tett javaslatot.

Eddig 130,000 koronát fizetett ki a város s a végzett munkák, az uttest burkolásán kívül 160,000 korona értékűek. Kijelenti a főmérnök, hogy a város ezuttal nem veheti át munkálatokat s az átvételig egy krajczárt se fizessen ki a város a társaságnak; továbbá a gyanus felületeket is burkolják újra.

Ez a kellemetlen körülmény nem csak pénzügyileg, de különösen erkölcsi tekintetben természetesen nagyon érinti a Hazai aszfaltársulatot, mert éppen Nagyvárad ezen uttestének munkálatát akarta mintának készíteni.

Nagyvárad városára pedig azért jár nagy kellemetlenséggel a dolog, mert a már mindjobban türethetlenné vált forgalmi akadályokat hosszabb időre kitolja.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Október 29. Dal és tánczenet a Kossuth szobor javára a Zöldfában.

Okt. 31. Weston Willy Wágner-estéje, a Kereskedelmi Csarnokban.

November 12. A jogakadémia ifjúságának matinéja d. e. 11 órakor a főgimnázium dísztermében.

Napról-napra.

Falusi szövetkezetek.

A keresztgyűlölő merkantilizmus szemében nagyon természetesen *vörös posztó* valamennyi szövetkezet. Főként pedig a fogyasztási és értékesítő szövetkezet. Ennek az iszonynak és ellenszenvnek is vannak osztályai, fokai. Legmagasabb mindenesetre a *keresztény fogyasztási szövetkezet*. Ez a legkomolyabb, legveszedelmesebb ütőközpont, amelyen sok falusi uzsorás elvérzett már.

A nemkeresztény közzétett kereskedelem halálos ellenségét látja a szövetkezetekben, főként, ha keresztény jellegűek. Ahol árthat neki, mindenütt kárára van, ahol meg egyebet nem tehet, legalább azzal igyekszik bosszantani, hogy kigyót-békát rákiált, a népre veszedelmes intézménynek hirdeti, amely csak arra jó, hogy a parasztot a sötét klerikalizmus hatalmában még jobban lenyűgözze s amely nem riad vissza ezen önző cél szolgálatában attól sem, hogy a korlátolt falusi népet merész vállalkozásokba, kockázatos spekulációkba ugrassza, heccelje, oly irányba vezesse, amelyben a kalauzoló nem kevésbé ismeretlen, tapasztalatlan és járatlan, mint maga az utas.

Ezekkel a vádakkal lépten-nyomon találkozunk és ha az ország bármelyik zugában *főlszámol* valamelyik gyöngye szövetkezet, másnap mindenfelé olvassuk a lapokban, hogy ilyen a papi népbuítás szomorú gyümölcse. Az persze nem szorul bővebb magyarázatra, indokolásra, hogy az ilyen kivételes, szomorú incidensektől s azoktól az elvétele, szórványosan jelentkező tünetektől eltekintve, ahol a

szövetkezeten ütni, gunyolódni, rugni lehet, soha egy *rokonszenves* hangot sem hallunk a jelzett irányu sajtótól a szövetkezeti ügyről. Arról, hogy valahol *virágzó* a szövetkezet, arról, hogy az ilyen szövetkezet mennyire áldásos hatása a népre, arról, hogy milyen szépen előmozdítja a nép művelődését, anyagi gyarapodását, mindezekről egy betűt sem látunk a liberális hasábokon, a merkantil organumokban soha, de soha.

Hát pedig vannak ilyen eredmények is. Bőven vannak s amennyire bizonyos, köztudomású, hogy minden népjóléti intézménynek megvannak kisebb-nagyobb mértékben a maga fattyuhajtásai is az első években, amelyek azután az esztendő folyamán lassan-lassan visszanyerhetők, éppen úgy tapasztalati tény a szövetkezeti élet terén az, hogy az egészséges talajon felépült, kellő utánjárással és szakértelemmel vezetett szövetkezetek valósággal *Isten áldását* képviselik egy-egy vidéken, főként olyan területeken, ahol a *pénz-, hitel és áruzsora*, meg az alkohol pusztítják, szipolyozzák, tönkreteszik a népet.

Ahol a nép nem fogad szót, ahol nincs benne elég komolyság, ahol az ügy nagy horderejét észszel fölérni még nem képes, ott csakugyan *veszedelmes* dolog szövetkezetet alakítani.

Ilyen falvakban nem csak nem kell, de egyszerűen *nem is szabad* szövetkezetet létesíteni! Az ilyen szövetkezetben nincsen lelkesedés, nincsen ügyszereget, nincsen egyetértés, nincsen köszönet. Ilyen körülmények közt még az alaptőke sem gyűl össze s meg kell nyitni a boltot anélkül, hogy megvolna a kellő, biztos, *szilárd bázis*, amelyre a fontos gazdasági rendeltetésű intézményt nyugodtan, lelkiismeretesen rá lehetne helyezni. Ahol a viszonyok ilyenek, ott a szövetkezet *veleszületett gyöngegségben* előbb-utóbb, ellenségeink kárörvendő hahotája között szégyenletesen fog kimulni, csufosan fog elpusztulni s tényleg *csak kötelezettségeket*, terheket ró azokra, akik az ügy mellé álltak és csak szomorú emlékeket hagy maga után. Egész vidékekre terjedőleg *kipelengérez* a jóügyet, úgy, hogy ilyen területeken a szövetkezeti ügygyel többé soha, még csak elő hozakodni sem szabad.

Efajta szövetkezetekből nem kérünk. Itt a teendő az, hogy a mennyiben a viszonyok szövetkezet alakítását szükségessé teszik, előbb évek során keresztül előkészítsük, *ráneveljük* a népet a szövetkezeti élet törvényeire, hogy így aztán valamikor komoly, céltudatos munkája árán részesülhessen a szövetkezetek gyümölcsében, áldásában. Egészen más a helyzet, ott, ahol a falu keresztény népének gazdasági helyzete *megköveteli* a szövetkezetek föllállítását, maga a nép pedig eléggé érett annak fölvirágoztatásához, saját jól föllogott érdekének előmozdításához.

Ahol ezekkel a kedvező alakulásokkal találkozunk, ott meg határozottan *bünt* követ el, aki hivatott volna az ügyet kezébe venni, de kényelemszeretettől, vagy haszontalan melléktekinetek előtérbe helyezésével nem mer, vagy nem akar munkához látni.

Kevés szövetkezetünk van nekünk itt a Tisza mentén! Hát még bevallott keresztény fogyasztási szövetkezetünk! Még a fehér hollónál is ritkább. Itt a tél. Gondolkozunk. Aztán lássunk munkához, ahol szükség van rá s ahol ezekkel a kiváló népjóléti intézményekkel lendíthetünk a nép ügyén. (h.)

* **Ülés a városházán.** Hétfőn, október hó 30-án délután 3 órakor a város gazdasági, pénz és jogügyi szakbizottsága együttes ülést tart, amelyen a következő ügyek kerülnek tárgyalás alá:

1. A kiküldött bizottság véleményes előterjesztése a számvétséghez kért két alszámvevői állás szervezése ügyében. 2. dr. Ágoston Péter és társai kérelme a Nagyváradon szervezendő «Néphivatal» segélyezése tárgyában. 3. A Csesztivó (Dudek) intézet felügyelő bizottságának javaslata az alap pénzkészletének ingatlanokra való kikölcsönözése tárgyában. — 4. A Hazai folyékony szénsavgyár betéti társaság 10 évi városi adó és köveztvám mentesség iránti kérelme. 5. Az I-ső oszt. irodatisztek fizetés emelés iránti kérelme. 6. Szücs Dezső városi aljegyző kegydíj iránti kérelme. 7. Groholszky András volt városi napidíjas segély felemelés iránti kérelme. 8. Kiss Gyuláné kegydíj megszavazása iránti kérelme. 9. Szötsné Farkas Karolina nyugdíj pótléka felemelése iránti kérelme. 10. Jelinek Géza könyvvezető és Klemensz Péter számtiszt kérelme a főpénztárosi illetve ellenőri hivatalos teendők végzéséért jutalom díj iránt.

* **Temetőmegáldás.** Az újvárosi központi temető róm. katolikus részének ünnepélyes megáldása és a temetőkereszt felállítása holnap, vasárnap délelőtt, a Szent László-templomban 9 órakor tartandó szent mise után megy végbe. Az előirt szertartásokat *Fetsér* Antal provikárius, apátkanonok végzi.

* **A város pénzének elhelyezése.** A városi közpénzeknek pénzüintézetekben leendő elhelyezése felett évenként határoz a közgyűlés. Ez idő szerint négy nagyváradai pénzüintézetben helyezi el a város a pénzeit. A Polgári Takarékpénztár most az iránt kereste meg Nagyvárad városát, hogy a jövőben ezen pénzüintézetet is vegye fel azok közé a pénzüintézetek közé, amelyekben pénzeit elhelyezi.

* **Az iparoktatási bizottság ülése.** Nagyvárad város iparoktatási bizottsága tegnap délután tartotta e havi ülését. Ragány János elnökle a alatt dr. Hoványi Géza, dr. Mártonffy Marcell, Szüts Izsó igazgató, Guttman József, Óváry Lajos, Széles Lajos, Stark Gyula, ifj. Cser János, Hann Lajos, Jancsó Károly, Andriška Károly, Széles Károly és Sztarill János jegyző voltak jelen. Az ülés elején az elnök megemlékezett Stark Gyula biz. tag 40 éves tanítói jubileumáról. Elismeréssel méltatta a jubiléus érdemeit a tanügy terén s indítványára a bizottság jegyzőkönyvében fejezte ki elismerését Stark Gyula iránt. — Tudomásul vették a miniszter azon rendeletét, hogy a nagyváradai női kereskedelmi tanfolyam megtartását ez évre engedélyezte, jövőre azonban csak az esetben engedélyezi a tanfolyamot, ha legalább 30 növendék beiratkozik. Ezért s jövő tanévre már februárban megkezdik a beiratásokat. — Az igazgató jelentésében a legérdekesebb az, hogy a tanonciskolákban a tanulók száma erősen emelkedik s így előreláthatólag osztályszaporításra lesz szükség. Felhatalmazták az elnököt, hogy e tekintetben a szükséghez képest intézkedjék — Sajnálattal vették tudomásul a miniszter leiratát, amely szerint a villamos kis ipari munkagépek kezelését nem engedélyezi s nem nyújt semmi támogatást. A villanyszerelői tanfolyam létesítése ellen nem tesz kifogást, de erre sem nyújt semmi támogatást. — Christó Miklósné női ipari és háztartási iskolát akar felállítani, amelyben minden kézimunkát s azonkívül a főzést és sütést is tanítaná. Szüts Izsó igazgató helyén valónak tartja az iskolát s javasolja, hogy azt a Bottó-féle a apból segélyezzék. Az igazgató javaslatát elfogadták. — Több apróbb ügy elintézése után az ülés véget ért.

* **Közveszélyes óvoda.** Tegnap megemlékeztünk arról, hogy a Szarvas-soron levő óvoda környéke milyen fertőzött a tifasztól és a szegény gyermekek és családok érdekéből sürgettük ezen óvoda bezárását s azon udvar és a környék fertőtlenítését és rendbe hozata-

lát. Mint értesülünk, a város az óvoda bezárása iránt előterjesztést tett a miniszterhez. Ezt az eljárást nagyon különösnek és veszélyesnek tartjuk, mert ilyen esetekben nem napokig elhúzódó hivatalos eljárásra, hanem azonnali intézkedésre van szükség, hogy a nagyobb veszedelmet megakadályozzuk. A közegészségügyi szakbizottság ma tartja ülését; helyénvaló lenne, hogy a szakférfiak ezt a kérdést is tanácskozásuk keretében foglalják.

* **A telefont kijavították.** A napokban már említettük, hogy a nagyváradai telefon vezetékekben olyan zavarok vannak, amelyek a beszélgetést némely állomáson nem csak zavarják, de lehetetlenné is teszik. A bajt az okozta, hogy a fő-utcai telefonkábel egy része megrongáltatott. Erre nézve a posta-távírdai igazgatóság most a következő sorok közlésére kért fel bennünket: Felszólalás és a közönség tájékoztatása végett értesitem, hogy a folyó hó 21-én kezdődött és öt napon keresztül tartott távbeszélő üzemzavarok, melyek körülbelül 80 előfizetői állomáson voltak észlelhetők, nem a városban folyó távbeszélő átalakítási munkálatok, hanem egyik épülőfélben levő háznál építőmunkások által vigyázatlanságból elkövetett *kábelrongálás* következtében jöttek létre. Tekintve, hogy a hibás kábelrész kicserélése rendkívül figyelmes és hosszadalmas munkát kíván, az üzem csak a mai napon volt teljes mérvben helyre állítva. *Rutter* Emil, posta-távírda tanácsos.

* **Tolvaj suhanczok.** Tegnap délelőtt két suhancz szállóra éhezett, nem lévén bővében a pénznek a legolcsóbb szálló szerzéshez folyamodtak. Az egyik suhancz *Orosz* Lajos a rendőrségnél jól ismert alak a kispiacztéren egy kotához ment és egy kosár szállóra alkudozott, míg társa *Frank* János, szintén jól ismert hős az apróbb lopásoknak, felhasználva a kofa elfoglaltságát a kosár szállóval továbbállt. Nem sokáig kóstolgatták az édes bogycokat, mivel *Poks* Lajos posztoló rendőr, csupa vendégszeretettel a két subanczot szállóstól együtt besétáltatta a rendőrségre.

* **Időjelzés.** A magyar királyi központi meteorológiai intézet időjelzése október 28-ára: Éjjeli tagy, keleten és délen elvélve csapadék

x **Ruhabeszerezésre** ajánljuk az uri közönség szives figyelmébe **Lebovits és Weisz** angol uri-divat szabó cégét *Nagyvárad, Fő-utca*, Orsolya-zárda-épület.

Ma

nagy disznótor
GZEGLÉDI SÁNDOR
vendéglőjében.

x **A Lloyd kávéház.** kellemes helyiségben ma szombaton este *Dula Miklós* elsőrendű cigányzenekara hangversenyez. *Uj felszerelésekkel és új posztóval ellátott tekeasztalok a legmérsékeltőbb díjazásért* álnak a n. é. közönség rendelkezésére. *Kezdő játékosok oktatásban* részesülnek jó italok és figyelmes kiszolgálásról gondoskodva, szives pártfogást kér tisztelettel, *Kurtág Dezső* kávé.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Szombat: Mischu leányok.
Vasárnap: d. u. János vitéz, este: Csepürágók.

Mischu leányok — harmadszor. A szubi is bájos újdonság, mely a közönség minden körében általános tetszésre talált, ma C. bérletben harmadszor kerül előadásra. Az érdeklődés, melylyel a francia zeneirodalom kiváló alkotását fogadta, szép házat és sikert ígér ma estére is.

Vasárnap — Csepürágók. A színház igazgatósága holnap estére *Molnár* Ferencz »Józi-ját tűzte műsorra s meghívta a szerzőt. Molnár Ferencz tegnap tudatta, hogy sajnálatára, most nem jöhet le Nagyváradra. E miatt a műsor változást szenved. A mult századok legnagyobb sikerű s Nagyváradon, legnépszerűbbé vált darabja, a megvesztegetően szép zenéjű «Csepürágók» operett kerül holnap vasárnap felelevenítésre. Teljesen új betanulással s új szereposztással megy sok próba után a darab. Suraine szerepét *Aradi* Aranka vette át, a bohócot *Palásthy* az erőművészt *Székely* Gyula s a komédiánőt *Bárdos* Irma játssza először. Az új együttes érdekes eseménynek ígérkezik a nagyváradai közönség előtt, mely kedvenczvévé avatta a «Csepürágók-at. Az előadás vasárnap lévén — bérletszünetben tartatik, Kedvezményes páholyok és egyéb jegyek ma délután 3 órától kaphatók a színház nappali pénztáránál.

János vitéz — délután. A mult vasárnap délután utolsó helyig megtelt a színház nézőtere a »János vitéz« előadására. Sokan nem jutottak jegyhez s erre való tekintettel holnap délután megismételteti az igazgatóság »János vitéz« előadását s ezuttal Gerlaki Hermin játssza Kukoricza Jánost. Jegyek előre válthatók már ma délután.

Z E N E.

* **A Harmonia gyűlése.** A Harmonia zeneegylet vezetősége ezuton kéri fel tagjait, hogy a holnapi ülésen lehetőleg teljes számmal jelenjenek meg.

Igazságszolgáltatás.

A czivakodás vége. Megirtuk tegnapi számunkban, hogy Sz. Csapó Imre és fia István a berettyószentmártoni korcsmában verekedés közben agyonütötték régi haragosukat Vig Mihályt. Vig alig egy évvel megelőzőleg ugyancsak korcsmai verekedésben Sz. Csapó Imre legényfiát ölte meg, az esküdtszék azonban felmentette. Azóta halálos ellensége volt az elhunyt legény családjá. A furtai korcsmában ütött a leszámolás órája. Vig revolverrel s ólmosbottal támadt az apára és fiára, ezek legyűrték s agyonverték. Az esküdtek Fráter Pál dr. védelme után fölmentő verdiktet hoztak.

Gyujtogató szomszéd. Motisán János almási lakos boszut forralt szomszédja, Bisztra György ellen. Fölgyujtotta tehát saját kerítését, hogy a tűz így a szomszéd házra menjen át. Bisztra észrevette a tüzet idejében s így csak 10 szekér fája, 3 szekér szalmája égett el. Az esküdtek verdiktje után a bíróság 3 évi fegyházra ítélte tegnap Motisánt.

MULATSÁG.

Kossuth-estély a Zöldfában. Az újvárosi ev. ref. egyházi énekkar f. hó 29-én (vasárnap) tartandó hangversenye és tánczesztélye iránt városszerte nagy az érdeklődés. Az estélyt tudvalevőleg a nagyváradai Kossuth-szobor alap javára rendezik. A hangversenyben nem csak az énekkar vesz részt, de több értékes zenei ponttal is bővült. Hangverseny után táncz lesz, melyhez a zenét Dula Miklós és zenekara szolgáltatja.

Családi estély. Kellemesnek ígérkező családi estélyt rendez holnap este a magántisztviselők egyesülete. A zártkörű estély az egyesület saját helyiségében a következő programmal lesz megtartva.

Zongora szóló előadja. Raffael Irmuska. Vig mono'óg — előadja: Lukács Béla. Kék-vok lejtik: Fehér Sándor és Fekete Miklós, mely fél kilenczkor veszi kezdetét. Az estélyt reggelig tartó táncz fog betejezni.

TÁVIRATOK.

A válság.

Programm előtt.

Budapest, okt. 27. (Saját tud. táv.) A kormány tehát ki fog rukkolni azzal a bizonyos farbával. Szélcsend van, közeledik a vihar. A programm küszöbén nincsen semmi. Vajjon mi lesz utána? Megint csak semmi. A kormánynak ugyan drákói tervei vannak. De ki venné komolyan a kormány terveit! Programm előtt a kormány legsajátosabb ténye *Fejérváry hurezolkodása.* Ma reggel kezdette meg átköltözését Andrássy-uti lakásáról a Szent György-téri palotába Budára. Ezzel is dokumentálni akarja parlamentáris voltát. Egy másik fontos kormányzati aktus *Szapáry* Pál gróf az új fiumei kormányzó tisztelgése Fejérvárynál és Kristóffynál a délelőtt folyamán.

A kormány előkészületei.

A kabinet úgy látszik holtbizonyosra veszi, hogy programja teljesen hatástalan marad. Eppen ezért már nagyban készül, hogy minő intézkedéseket tegyen erre az esetre. Mindenekelőtt folytatni fogja a *főispánok kicserélését.* Ezután a passzív rezisztencia letöréséhez lát. Az olyan törvényhatóságokban, amelyek egyáltalán nem hederitenek a kormányra, a főispánokat kivételes hatáskörrel fogja fölruházni. Még ez mind semmi. Hátra van a java. Jövő héten maga a kormány, a ministerek személyesen *agitatórius körutra* indulnak az országba s végigszónokolják programjuk érdekében. A sok előmunkálatokhoz persze hatékonyan asszisztálnak a *haladók*, akik legujabb hir szerint százan vannak. Közülök azonban csak *husz* képviselő.

Tisza.

Napirenden van most Tisza kuruczodása. Az ellenzék tényleg szimpatiaival nézi Tisza állásfoglalását a kormány választási reformját illetőleg. Rossz néven veszik azonban a bukott vezértől, hogy nem helyezkedik szembe a kabinettel azért is, mert törvénytelen. A szabadelvűpárt egyik csoportja végtelenül haragszik Tiszára, amiért elvágja a hatalomhoz közeledés útját. Ezek közül többen ki is lépnek a kormány programjának publikálása után azonnal. Abban, hogy Tisza valamennyire közeledik Andrássy álláspontjához, a politikusok Darányi Ignác közvetítő szerepét látják.

A törvényhatóságok.

Tahy István, Pestmegye főispánja ma ismét hosszabban tanácskozott Fazekas

főjegyzővel, de még mindig nem tudott megállapodni az installációra nézve. A főjegyző függővé tette elhatározását a törvényhatóság 65-ös bizottságának harozatától.

Dévaról jelentik, hogy *Kristóffy* belügyminiszternek Hunyadvármegye passzív rezisztenciát kimondó határozatát megsemmisítő leirata ma érkezett az alispánhoz, aki azt a holnapi rendes öszi közgyűlés elé fogja terjeszteni.

Széchenyi jelöltsége.

Széchenyi Aladár gróf kijelentette, hogy nem kíván képviselőjelöltül föllépni, így tehát más jelöltet állít a koalíció a főváros III. kerületében.

Kossuth Debreczenben?

Kossuth Ferenczet vasárnapra Debreczenben várták a beszámolókra. Most azonban kijelentette, hogy nem utazik Debreczenbe.

A revízió.

A 67-es alapnak osztrák részről fölvetett revíziója, illetőleg a két állam parlamentjének érintkezése ügyében vezércikket ír ma *Kossuth* egyik függetlenségi esti lapban. Mindenekelőtt szükséges, — írja — hogy közös érintkezési pontokat keressen és találjon a két parlament, miután most a monarchia mindkét államában inparlamentáris a kormány.

Itt is, ott is alkotmányellenes a kormányzat s munkakörének egyedüli regulátora mindkét helyen a császári akarat. A két állam egymás ügyeibe nem avatkozhatnak, de kölcsönös érintkezéssel se githetnek egymáson akként, hogy a kiegyezési törvényt gyökeresen revidéálják. A revízióval közös egyetértéssel megálapított elvek szerint kellene eljárni, úgy hogy az ekként revidéált alaptörvényben aztán helyet foglalnának mindazon követelmények, amelyek mindkét állam kialakuló politikai meggyőződésének megfelelőek.

Osztrák hang.

Amilyen békés és jóakaratu *Kossuth* cikke, annyira kellemetlen Stölzel képviselő beszéde a salzburgi tartománygyűlésen. Stölzel azt mondotta, hogy a monarchiát meg kell óvni a széttűléstől. Evégre fönn kell tartani a német vezényszót. Nagyobb tekintélyt kell tulajdonítani a németnyelvnek Ausztriában. A magyarok és csehek törekvései pedig, amelyek a monarchia nagyhatalmi állását veszélyeztetik, minden erővel ellensúlyozandók!

Az orosz forradalom.

Frigyes Lipót elutazása.

Budapest, október 27. (Saját tud. táv.) Berlinből jelentik: *Frigyes* Lipót herczegnek Varsóból való elutazásáról a Voss. Ztg.-nak jelentik Varsóból: A herczeg utazása a lehető legnagyobb óvatossági intézkedésekkel ment végbe. Berlinből külön vonatot küldtek a herczeg elé háló- és étkező-kocsival. A vonat elindulása esti kilenczedfél órára volt megálapítva és intézkedés történt, hogy a vonaton 9 órakor 12 térítékű vacsorát szolgáljanak fel. Mindent a legnagyobb rendben végeztek. A pályaudvaron egy század gyalogság volt zene-

karral. Egyszerre az az értesítés érkezett, hogy a herceg nem utazik el. A személyzet és a katonaság eltávozott.

Negyedóra mulva parancs jött, hogy a herceg salonkocsijában van és a vonatnak el kell indulnia. Nagy rémület támadt erre, senki sem vette észre herceg megérkezését. A vonat tele volt katonasággal, minden ablaknál szuronyal álltak őrök.

A pályaudvar el volt zárva és sötét volt. A vonat ablakai sötétek voltak. Éjfélkor megadták a jelt az indulásra, elől egy katona vonat ment, ez is sötét volt. A mozdonyon csak tiszták és mérnökök voltak. Két perc mulva jött a herceg vonata, melynek a határig hat-szor kellett megállni, mert a katona vonat azt jelezte, hogy a pálya nem egészen tiszta. A vonat 6 órakor érkezett Alexandrovba, ahol német személyzet vette át.

Mozgósítási hírek.

Pétervári értesítés szerint a múlt éjjel a csár elnöklésével koronatanács volt. Hír szerint elrendelték az egész orosz hadsereg mozgósítását.

Az orosz határ mentén kitört forradalom miatt a porosz határezredek tegnap óta a kazárnyákban készenlétben tartják.

A német császár.

Drezdából híre jő, hogy Vilmos császár tegnap a reggelinél újabb felkészült: olyan időket élünk, hogy minden német ifjunak el kell készülnie, hogy a hazáért sikra szálljon.

A Zeysig-ügy.

Budapest, okt. 27. (Saját tud. táv.) Ujpárti forrás szerint *Bakonyi* ma kihallgatta *Bánffy*-t. Azonkívül *Dénest*, *Feketét* és *Margitay Zoltánt*.

Királysértő vörös.

Budapest, október 27. (Saját tud. táv.) *Simkó György* vörös agitátort királysértésért 6 havi államfogházra ítélték közelebből. Semmiségi panaszát ma a Kuria elutasította.

NYILTÉR.

TÖRT SZÁMOK

TANÍTÁSA ÉS TANULÁSA

középiskolába készülő tanulóknak, kisiparosoknak és kiscsapatok számára.

Irtá: **RÁTKAY JÓZSEF.**

Kapható a

Szent László nyomdában.

Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

Ára 20 fillér.

Videkre 25 fillér előleges beküldése mellett bérmentesen küldetik meg.

Ragályos betegségektől,
mint **typhus, cholera**
megkíméltettek azok, akik
közönséges ivóvíz helyett a
bacteriummentes **MOHAI**

ÁGNES-

vizzel éltek.

Sz. 29 1092.
M. k. áll. bacteriologiai intézet
Budapest.

Nem kevésbé jellemző a forrás kitűnő tulajdonságai egyikért a tisztaságára nézve az 1902. febr. 18-án megejtett bacteriologiai vizsgálatról alkotott vélemény, mely szó szerint a következő:
Az előrebocsajtott vizsgálati eredmény tanúsága szerint a mohai Ágnes-forrás vize bacteriologiai szempontból nagyon tiszta és kifogástalan.

Budapest, 1902. febr. 18.

Dr. Preisz Hugó s. k.
a m. kir. állami bacteriologiai intézet
vezetője, ny. r. tanár.

Főraktár: **Kiss Károly** cégénél.

BUTOR-IPARTELEP

Nagyvárad, Szent László tér
RIMANÓCZY-HÁZ. Holdas templom mellett.
Telefonszám az egész megyére 584.

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, hogy

butor

nagyraktáramban

modern szalon, ebédlő-, háló- és fürdőberendezések, valamint mindenféle tükör, réz- és vasbutorok a lehető legszolidabb árszámítás mellett a leg-
szébb kivitelben szerezhetők be.

Saját műhelyemben

személyes felügyelet mellett készülnek minden eszékbe vágó asztalos, karpites és díszítő stb. munkák, javítások a legújabb árszámítás mellett.

Tisztelettel

Büchler Márton.

REGÉNYCSARNOK.

A sellő.

Irtá: **Wells H. G.** — Angolból fordította — r.

Bosszus mozdulatot tett s haragosan nézett Melville-re. Unokatestvérem részvétet mutatott.

— Ez a rettenetes modern szellem, mondotta önkéntelenül . . .

Azonban habár a költészet és a divat sajnosan látszanak a tengerelatti szellem legfőbb táplálékainak, nem szabad azt képzelni, hogy a mi olvasmányaink komoly része soha sem jut a tenger fenekére. Nemrég, mint a sellő mesélte, egy kapitány nekiindult s hajóján magával vitte a *Times*-t és az *Encyclopaedia Britannia*-t, azzal a hittel, hogy ő lesz a legtudósabb ember, mire Sydneyben kiköt . . . A hajón ólom volt, az ólom elsüllyedt, a hajó is, a könyvek is, a kapitány is s még pedig nem is lábbal, hanem fejjel lefelé . . .

De az efféle elsüllyedések mind csak kivételt képeznek a könnyű irodalom mellett, melynek termékei állandóan gazdagítják a tenger. Regényt és ujságot olvasnak a tenger fenekén is. Ezek következménye lehet, hogy a sellő is a napi regénytermékekből s az ujságokból tájékozódott az emberi élet felől s innen vette azt a gondolatot is, hogy közénk látogat.

II.

Melville unokatestvéremnek fölötte zavaros eszméje volt a felől, hogy mihez hasonlított a mély tengerek ezen világa. Hogy ez eszmének van-e valami köze az igazsághoz, ez már több, mint amennyit én mondani merek. Ugy tűnik fel előttem, mint egy valóban különös világ, valami zöldséges folyadék, melyben a lények uszkálnak s a hol a ködös világításban úgy villognak a kis halak, mint megannyi csillag. Olyan világ ez, ahol sem nem ülnek, sem állanak, sem nem jönnek, de nem is mennek, melyen keresztül lakói usznak és hullámszanak, mint valami álmoképben.

Nem érzem magamat egészen bizonyosnak, abban a tekintetben, hogy vajjon a sellőnek ez a világa éppen a tengerben található-e fel?

A sellő néha olyan reális lénynek tűnt fel előttem, mint én vagy én, máskor pedig valami rejtélyes köd vonta be. Volt idő, a mikor úgy látta, meg lehetne sebezni vagy ölni őt is, mint akárki más — például egy bicskával — máskor megint úgy érezte, hogy az egész világot föl lehetne forgatni és ő éppen maradvány, mosolyogva.

Hanem a sellőben rejtkező eme kétértelmű elemről még többet szólunk később.

Ha valaki beszélt vele, azonnal valami különös érzést érzett. És mégis épp olyan megfogható volt, mint bárki más.

Manapság a csodálatos valósággal közlő helyre lett, születésünktől fogva szabadon ámulhatunk s miért kellene kivételt tennünk a sellőkkel, mikor a megfoghatatlan dolgok szilárdá változtathatók s Marconi mindenüvé be tud hatolni?

A sellő valóság volt Buntingék előtt, mint minden az ő világukban. Ilyen volt ő kezdetben s így maradt meg emlékezte is a mai napig.

III.

Némi teljességgel vagyok képes visszaadni amaz emlékezetességgel részleteit, mikor a sellő Buntingné asszonnyal beszélgetett, a Buntingné öltöző szobájában a diványon fekve. Ugy látszik, a sellő mindjárt az első alkalommal Buntingné nagylelkű szíve ellen irányította e támadást. Elmondta ezt Buntingné Melville-nek nem egyszer.

— Buntingné, mondta az asszony, utána-nézve a sellő modorát, engedje meg, hogy bocsánatot kérjek tolokodásomért, mert tudom, hogy ez tolokodás. De valóságban ez szinte rám erőszakoltatott. S ha meghallgatja történetemet, találni fog ha nem is teljes melegséget részemre, mert hiszen tudom, mennyire ingerültnek kell lennie önnek ellenem, de legalább némi melegséget, ami megmagyarázza önnek szemben tanúsított kétszínű eljárásomat. Kétszínű volt, ahogy eljártam, Buntingné asszony, mert én soha sem kaptam görcsöt. — És aztán — s itt Buntingné hatásos szünetet tartott — nekem soha sem volt édes anyám!

— És akkor — folytatta Buntingné az elbeszélést — a szegény gyermek könnyekben tört ki s megvallotta, hogy sok, igen sok évvel ezelőtt született valami rettenetes helyen Czip-

rus mellett. Ugy látszik, ezek a szerencsétlen lények halhatatlanok, legalább bizonyos hatások között. Az elemekből születnek s az elemekben olvadnak fel ismét és nincs lelkük! Egyáltalán semmiféle lelkük! S a szegény gyermek érzi ezt. Rettenetesen érzi. De hogy lelkük legyen, tudod Melville, fel kell jönniök az emberek világába. Ők legalább így hiszik odalent. S így jött ő Folkestonba, hogy lélekre tegyen szert. Bizonytal ez az ő célja, bár egyáltalán nem fanatikus vagy balgatag. Valami több, mint mi vagyunk. Minden esetre mi, akik mélyen érzünk . . .

— Minden esetre, szólt közbe Melville, jelentős hangsúlyozással.
(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A kisbirtokosok földtehermentesítése.

A kormány már régebben rebesgetett akciót a kisbirtokosok földtehermentesítése érdekében első sorban *Biharmegyében* tesz próbát, s rendeletet intézett a földművelésügyi miniszter Biharmegye alispánjához, hogy erre a célra 30,000 korona 5 és fél százalékos törlesztési kölcsönt bocsát rendelkezésre. Kijelenté továbbá, hogy ezen összeg a *cséffai járásban* levő kisbirtokosok földtehermentesítésére szolgál. A dolog keresztülvitelét egy bizottság eszközli, amelynek elnökét a miniszter nevezi ki s tagjai lesznek az orsz. hitelszövetkezet, a kisbirtokosok földhitelintézete, a vármegye képviselője és a cséffai járás jegyzője. A bizottság sorbajárja a járás községeit.

Szöszös bükköny. A korai tavaszi takarmánynövények között foglal helyet a szöszös bükköny, mely tulajdonképen egy őszi

keverék és pedig a szöszös bükkönynek és a rozsnak keveréke.

A szöszös bükkönynek, mint a takarmánynövénynek, olyan előnyei vannak, melyek termelését ajánlatossá teszik. A szöszös bükköny az edzettebb növények közé tartozik és egy a hideg hótalán telet, a kedvezőtlen kítavasodást minden baj nélkül kiállja. Ezenkívül igénytelenebb növény is a szöszös bükköny és így a gyengébb talajon is biztosan terem. A szöszös bükköny ezenkívül tavasszal még gyorsan is fejlődik és április közepétől már takarmányozható. Rendesen kalászos után vetik. Czélszerű lesz a tarlóhántáson kívül vetőszántást is alkalmazni.

A szupertoszfátnak és gyengébb homoktalajon a 40 százalékos kálitrágyával: az alkalmazása czélszerű. A vetés ideje szeptember eleje. Katasztrális holdankinti vetőmag mennyiség 70 kg. körül váltakozik. Vetni őszi rozssal szokták olyan módon, hogy 100 kg. magból 60 kg. esik rozsra, 40 kg. pedig szöszös bükkönyre. Apolásban részesíteni nem igen szokták. Teljes kifejlődését május hóban éri el, de eddig várni nem tanácsos, mert elfásul a rozs szára és megszőszösödik a bükköny levele. Ha későn vágják az állatok nem eszik, sőt van rá eset, hogy egyáltalában meg nem eszik. Rendes időben vágva azonban állatok szívesen eszik. A szöszös bükköny különösen a homoktalajok növénye.

A gabonatözsde határídeje.

Budapest, okt. 27.

Buza okt.	— — — —	16 38
Rozs okt.-re	— — — —	13 16
Tengeri április 1906	— — — —	13 38
Zab ápr. ra	— — — —	13 16
Repeze aug.-ra	— — — —	21 06

Értéktözsde.

Budapest, okt. 27.

Oszták hitelrészvény	— — —	678.—
Magyar hitelrészvény	— — —	706.—
Leszámitoló bank	— — —	499.—
Rimamurányi	— — —	548.—
Oszták-m. államvasuti részvény	— — —	681.75
Közuti vasut	— — —	582.50
Városi villamos vasut	— — —	316.50

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1905 okt. 27-én.

Magyar aranyjáradék 4%	— — —	114.50
Magyar koronajáradék 4—%	— — —	95.65
Magyar koronajáradék 3 1/2%	— — —	86.55
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — —	97.50
Horváth-szlavon földtehermentesítési kötvény	— — —	97.75
Magyar nyeremény sorsjegy-kölcsön	— — —	1.19
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön	— — —	161.—
Oszták járadék papirban	— — —	100.—
Oszták járadék ezüstben	— — —	100.70
Oszták járadék aranyban	— — —	119.—
Oszták korona járadék	— — —	100.—
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	1.50
Oszták-magyar bankrészvény	— — —	16.42
Magyar hitelbank részvény	— — —	785.50
Oszták hitelbank intézeti részvény	— — —	677.—
Oszták-magyar államvasuti részvény	— — —	677.—
20 frankos arany (Napolendor)	— — —	19.15
Német birodalmi márka	— — —	117.45
London vista	— — —	240.50
Páris vista	— — —	95.50
20 márkás arany	— — —	23.49

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apáczai-utca 3. szám

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.

vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfejek,

számlák, falragaszok,
bál meghívók,
tánczrendek, étlapok,
naptárak,
palaczkfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Uj szücs-üzlet.

Van szerencsénk a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy **Fő-utca 7. szám** alatt (az orsolya-zárdával szemben) a

Horváth-féle szücs-üzletet

áltvettük s azt a legmagasabb igényeknek is megfelelően a legfinomabb szörme-árukkal berendeztük.

Elvállalunk mindennemű szücsmunkák elkészítését és átalakítását, valamint nyers vadbőrök kikészítését is.

Raktáron tartunk kész bundákat, szörme-kabátokat, colliert, muffokat, sapkákat.

Utazó bundák és lábzsákok

jutányos áron kölcsön is kaphatók.

Jó munkáról, szolid árákról és pontos kiszolgálásról biztosítva, kérjük a n. é. közönség szives pártfogását. Kiváló tisztelettel

Zboray és Adler.

Kiadó lakás.

A Nagypiacz-téren, Mandel-féle házban 4 utcai szoba s a hozzá tartozó mellékhelyiségekből álló emeleti lakás **1905. november 1-re kiadó.**

Értekezhetni a »Polgári takarékpénztárnál» Kossuth-utca 4 szám. 11262

HIRDETMÉNY.

A »**Biharmegyei takarékpénztár**» 1905. január hó 18-án tartott rendes közgyűlésének határoza értelmében a takarékpénztár jelenleg forgalomban levő 200 korona névértékű részvényei bevonatnak és **mai naptól kezdve**

600 kor. névértékű részvényekre

kicszeréltetnek; és pedig: minden 3 régi részvény, illetőleg 2 régi részvény és 1 új részvényre vonatkozó teljesen befizetett ideiglenes elismervény, végül 6 átvételi jog gyakorlatát tanúsító igazolvány ellenében **1 drb. új 600 korona névértékű részvény adatik ki.** Nagyvárad 1905. június hó 5-én.

Biharmegyei Takarékpénztár
igazgatósága.

Hirdetés.

A »**Nagyvárad Hitebank**
Részvénytársaság»-nál levő

»**Első leány kiházasítási egy-**
let» vezér-ügynökségének vezetésére egy óvadékképes, már e téren több évi gyakorlattal bíró, teljesen jártas

Titkár

1351.

felvétetik.

Sajátkezüleg irt pályázatok **f. évi november hó 15-ig** nevezett bank vezér-igazgatójához benyújtandók, a hol a feltételek megtudhatók. Később érkezett pályázatok figyelembe nem vétetnek.

Az állás **f. é. december hó 1-én** elfoglalandó.

Nagyvárad, 1905 október hó 23-án.

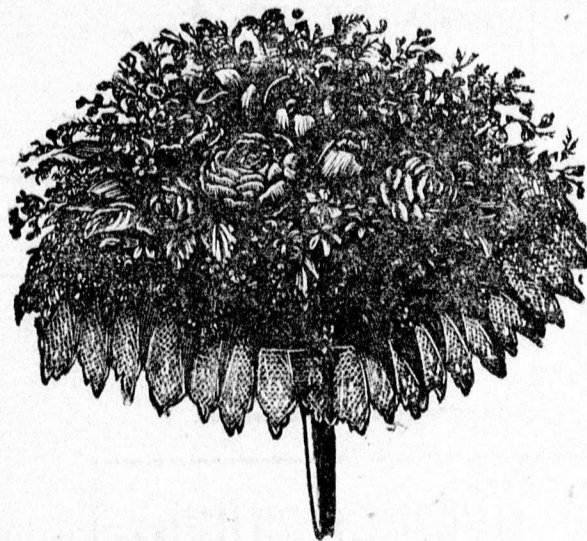
Legnagyobb kereskedelmi- és műkertészet az országban
a nagyvárad-velencei

Műkertészeti- és rózsatelep

Kertészeti-telep:
NAGYVÁRAD-VELENCZE, 194. SZÁM
Helyi és megyei telefon összeköttetés

Sürgöny-czim:
Műkertészeti-telep Nagyvárad.

Virág-csarnok:
NAGYVÁRAD, FŐ-UTCZA (Bazár-épület.)
Telefon összeköttetés.

CSOKROK

menyasszonyi, koszoruleányi, bálai vagy bármely alkalmi szép berlini papirtartóval 1 forinttól 3 forintig — Csokrok atlasztartóval 3 frt 50 krtól 6 frtig. — Csokrok a legfinomabb kivitelben, finom selyemtartókban, 8 forinttól 12 forintig, rózsá és Caméliákból, ami azelőtt 15 frttől egész 20 forintba került. — Csokrok a legnagyobb mintájuk, legújabb párisi minta szerint a legfinomabb selyem, csipke és atlasz tartókkal 18—25 forintig, ami azelőtt 40 forintba került.

Élő virágokból: Koszoruk: igen szép, tartós zöldek és szép virágokból díszítve 1—3 forintig. — Babékoszoruk: ovál vagy kerek alakban, igen szép virágokból díszítve 2—5—10 forintig. — **Ficus és Magnolia koszoruk:** a legnagyobb mintájuk, a legértékesebb és legfinomabb virágok és palmlombokkal díszítve, szalag és aranyfelirással 10—25 forintig, ami azelőtt 35—40 frtba került. A fentirt összes kertészeti tárgyak művirágból 20%-al olcsóbban készíttetnek.

Szöllő-oltványok:

Sima zöld oltvány Riparia portáliston, a legkiválóbb borfajok 100 drb. 5 forint, 1000 darab 45 forint; a legkiválóbb csemegefajok 100 darab 8 forint. 1000 75 forint igen erős szép gyökeres 2 éves Riparia portálistra nemesítve, a legkiválóbb borfajok 100 drb. 12 frt. 1000 darab 100 forint. Csemege és lugos fajok, a legkiválóbb fajokból 100 drb. 16 frt. európai gyökeres borfajok 100 drb. 1 frt; csemege fajok 100 drb. 2 frt; 2 millió Riparia portálist sima I-ső osztályu 100 drb. 1 frt 20 kr., 1000 darab 10 frt II-od osztályu 100 drb. 60 kr. 1000 drb. 4 frt.; gyökeres I-ső osztályu 100 drb. 20 frt, II-od osztályu 100 drb. 12 frt. Riparia, Solonis és Monticola ugyancsak oly árban, mint a portálist.

Egyéb kertészeti cikkekről, valamint szőlő-oltványoról faj és árjegyzékkel ingyen és bérmentve szolgál, kiváló tisztelettel

Farkas József kereskedelmi műkertészete Nagy-Váradon.